

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a Mgr. Evy Kyselé v právní věci žalobce: **G. A.**, zastoupeného JUDr. Radanou Pekárkovou, advokátkou, se sídlem v Brně, Vinohrady 43, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 10. 2004, č. j. 36 Az 816/2003 - 27,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II.** Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Odměna advokátky JUDr. Radany Pekárkové **se u r č u j e** částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

V záhlaví označeným rozsudkem Krajského soudu v Brně byla zamítnuta žaloba žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 7. 2003, č. j. OAM-1427/AŘ-2002, jímž byl zamítnut rozklad žalobce a potvrzeno rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 12. 12. 2001, č. j. OAM-2870/VL-11-OL5-2001, že se žalobci azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o azylu), neuděluje a na cizince se podle § 91 téhož zákona nevztahuje překážka vycestování. V odůvodnění rozsudku

se ve vztahu k souzené věci uvádí, že námitky žalobce, že rozhodnutí žalovaného nevychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci, správní orgán nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci a neopatřil si potřebné podklady pro rozhodnutí, jsou natolik obecné a nekonkrétní, že nelze zjistit, jaké další či jiné důkazy měl správní orgán provádět a v čem jsou skutková zjištění neúplná. Soud se ztotožnil s posouzením žalovaného i správního orgánu prvního stupně, že žalobce nedoložil, že by měl ve své vlasti problémy z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro své politické přesvědčení a ani nevyvíjel aktivity v uplatňování politických práv a svobod. Popsané problémy (vydírání mafií, zbití poté, co věc nahlásil policii a výhrůžky i jeho rodině) nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu a jednání vyhrožujících osob nebylo motivováno některým z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. Soud připomněl účel zákona o azylu a zdůraznil, že předpokladem pro poskytnutí ochrany cizím státem je prokázání, že je žadatel o azyl reálným nositelem určitého přesvědčení politického či náboženského, původ jeho obav je v reálně probíhající perzekuci osob tohoto přesvědčení ze strany státu a tento stav jím nezaviněný a neovlivnitelný je primární pohnutkou odchodu z vlasti a podání žádosti o azyl, nikoliv důvody jiné.

Včasnou kasační stížností žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl rozsudek Krajského soudu v Brně z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), když tvrdil, že soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se interpretace a aplikace ustanovení § 12 zákona o azylu.

Zopakoval skutečnosti, které sdělil správnímu orgánu v průběhu správního řízení, tj. že rodina měla v souvislosti s jeho ekonomickou činností potíže se soukromými osobami, jejichž intenzita vedla k obavám o jeho život i životy členů rodiny. Přesto, že se opakovaně obrátili na arménské Ministerstvo vnitra s žádostí o prošetření případu, nebyla jim bezpečnostními složkami poskytnuta pomoc a případ nebyl řešen. To bylo doloženo oznámením Ministerstva vnitra Arménie ze dne 28. 11. a 26. 12. 2000. Proto dospěl k závěru, že jemu ani rodině není země původu schopna poskytnout ochranu před porušováním jejich práv. Nesouhlasil s tím, že se soud ztotožnil se závěrem žalovaného o tom, že tyto skutečnosti nejsou podřaditelné pod § 12 zákona o azylu, aniž v odůvodnění provedl konkrétní hodnocení skutkového stavu věci, zejména tvrzenou a prokázanou neochotu arménské policie řešit nezákonné jednání soukromých osob. Podle jeho mínění je nutno ustanovení § 12 zákona o azylu interpretovat v souvislosti s ustanovením § 2 odst. 5 téhož zákona. Z judikatury plyne, že nositeli pronásledování nemusí být nutně přímo složky státní moci, ale za určitých podmínek (nese-li jejich jednání znaky pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu) i soukromé osoby, skupiny osob či nelegální struktury. Upozornil na čl. 65 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků vydané Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Ženevě roku 1992 (dále jen „Příručka“), který říká, že pronásledování se za normálních okolností týká kroků, jež podnikají úřady nějaké země. Může však vycházet také od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dotyčné země. Tam, kde místní obyvatelstvo páchá závažné diskriminační či jinak postihující činy, mohou být tyto považovány za pronásledování, pokud je úřady vědomě tolerují nebo odmítají, či jsou neschopné zajistit účinnou ochranu. Namítl, že soud chybně vyložil pojem pronásledování, což mohlo vést k nesprávnému posouzení závěrů správního orgánu v otázce, zda jím sdělené skutečnosti mohou svědčit o důvodnosti obav z pronásledování. Navrhl zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci k dalšímu řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zopakoval podstatné důvody svého rozhodnutí se zřetelem k námitkám obsaženým v kasační stížnosti a odkázal na obsah správního spisu. Podotkl, že kriminální jednání soukromých osob, kterému byl stěžovatel ve své zemi vystaven, nenaplnuje znaky uvedené v § 12 zákona o azylu a stěžovatel nevyužil všech prostředků ochrany před ním, které mu poskytuje právní řád jeho vlasti. Své rozhodnutí i rozsudek soudu považuje za vydané v souladu se zákonem, proto navrhl zamítnutí kasační stížnosti a neshledal důvody pro vyhovění návrhu na přiznání odkladného účinku.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 3 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Podle stěžovatele je napadené rozhodnutí soudu nezákonné proto, že soud v předcházejícím řízení nesprávně posoudil právní otázku, zda jím uváděné skutečnosti odůvodňují udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Nesprávně vyložil toto ustanovení, jakož i ustanovení § 2 odst. 5 téhož zákona.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že stěžovatel v Arménii vlastnil a provozoval malý obchod. Členové organizované kriminální skupiny (mafie) po něm proto při opakovaných návštěvách spojených s výhrůzkami požadovali tzv. výpalné. Výhrůžky se stupňovaly, byl i zbit a hrozili mu také tím, že ublíží jeho dětem, nezačne-li platit požadované částky. Už po prvním kontaktu s vyděrači se obrátil na místní oddělení policie, která mu sice pomoc slíbila, ale neposkytla. Členové mafie se o oznámení dověděli a své hrozby ještě zintenzivnili. Proto s rodinou odešel do Ruska, kde však pobýli pouze několik měsíců, jelikož nemohli sehnat povolení k pobytu, bez něhož si tam není možné najít práci a bydlení. Stěžovatel tedy odcestoval letecky do České republiky, kde by chtěl pracovat. O azyl požádal na radu svých známých.

Nejvyšší správní soud předeseílá, že jeho úkolem v tomto řízení je přezkoumat, zda předchozí řízení naplňuje důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s. specifikované stěžovatelem.

Nesprávné posouzení právní otázky spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis (ustanovení), nebo je sice aplikován správný právní předpis, ale je nesprávně vyložen.

Dle § 12 zákona o azylu se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod (*písm. a*), nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště (*písm. b*). Za pronásledování se pak ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 zákona o azylu (v době vydání prvostupňového rozhodnutí šlo o odst. 4 a nyní je tentýž text v odst. 6) považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu jeho posledního trvalého bydliště v případě

osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Situace stěžovatele tak, jak ji sám správnímu orgánu rozhodujícímu o udělení azylu vyložil, neukazuje na odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně stanovených v zákoně o azylu. Nikdo nezpochybnil, že stěžovateli i jeho rodině určité nebezpečí v jeho zemi hrozilo. Oba správní orgány i krajský soud z jeho tvrzení, popisujících nelehkou situaci, v níž se rodina bez vlastní viny ocitla, vycházely. Narozdíl od stěžovatele však mají za to, že mu důvody pro udělení azylu nesvědčí. Jádrem jejich právního závěru totiž je, že nebezpečí, kterému stěžovatel čelil, nemá nic společného s důvody, pro které jediné lze azyl udělit. Těmi jsou ve smyslu výše citovaného ustanovení § 12 zákona o azylu politické přesvědčení, rasa, národnost, náboženství či příslušnost stěžovatele k určité sociální skupině. Z vyjádření stěžovatele v průběhu celého správního řízení, jakož i řízení před soudem, je zřejmé, že motivem popsaného jednání členů mafie, směřujícího vůči stěžovateli, bylo dosáhnout nelegálními prostředky (vyhrožováním násilím) obohacení. Proto nemůže stěžovatel náležet do okruhu osob, kterým lze poskytnout mezinárodní ochranu ve formě azylu. Azyl je specifickým právním institutem, jehož využití je zúženo na případy pronásledování či důvodných obav z něho, které uznává mezinárodní smlouva (Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 spolu s Protokolem z roku 1967), jež našla v rámci právního řádu České republiky odraz právě v příslušných ustanoveních zákona o azylu (§ 12 – § 14). Mezi ně kriminální činnost za účelem dosahování zisku zaměřená na osoby, které finančními prostředky, o jejichž získání mafii jde, disponují, rozhodně nepatří. Je pravdou, jak uvedl stěžovatel v kasační stížnosti, že ustanovení § 12 zákona o azylu stanoví důvody, pro něž lze azyl udělit, je třeba interpretovat v souvislosti s § 2 odst. 6 (původně odst. 4) téhož zákona, definujícím pojem pronásledování. Rovněž lze souhlasit i s tvrzením, že nositeli pronásledování mohou být i soukromé osoby či nelegální struktury, nejen složky státní moci. Ve stěžovatelově případě však jádro právního posouzení leží jinde. Nikoliv původci pronásledování (členové mafie rozhodně pronásledovateli být mohou, pokud státní moc není schopna a ochotna poskytnout občanu ochranu), ale důvody jejich počínání, jež u stěžovatele vyvolává obavy o život, jsou pro rozhodnutí o udělení azylu podstatné. Jinak řečeno, pokud by motivem vydírání stěžovatele členy mafie bylo jeho politické přesvědčení, rasa, národnost, náboženství nebo příslušnost k sociální skupině a zároveň bylo zjištěno, že státní orgány takové jednání podporují nebo tolerují, mohl by mu být azyl udělen. V jeho případě šlo však pouze o nelegální výnosy, což není z azylového hlediska relevantní. Udělení azylu by připadalo také v úvahu za situace, kdy by stěžovatel byl mafii ohrožován a státní orgány jeho země by mu odepřely pomoc právě z azylově relevantních důvodů (např. pro jeho rasu, náboženství atd.). Nic podobného však stěžovatel nikdy netvrdil. Nejvyšší správní soud podotýká, že mezinárodně právní ochrana není garantována pro všechna porušení práv, před nimiž není domovský stát schopen zajistit jednotlivci ochranu, ale pouze pro ta, která jsou motivována skutečnostmi charakterizujícími žadatele o azyl, jež jsou vyjmenovány v § 12 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud chápe, že situace stěžovatele (jenž je navíc hlavou a živitelem rodiny), které musel v zemi svého původu čelit, byla vážná. Lze porozumět i pocitu bezmoci poté, co policie na základě jeho oznámení o trestné činnosti, nijak jeho rodině nepomohla a vše se ještě zhoršilo, neboť se o oznámení vyděrači dozvěděli. Azyl však není vhodným řešením. S organizovanou kriminalitou se nepotýká pouze Arménie, vyskytuje se v různé míře i v ostatních zemích, včetně České republiky. Stěžovatel sám naznačil, že se s rodinou pokusil přesídlit do Ruské federace, ale protože bylo obtížné opatřit si povolení k pobytu, bez něhož nelze najít práci, rozhodl se odcestovat do České republiky, kde předpokládal

podmínky příznivější. O azyl se rozhodl požádat až zde, na radu známého. Z toho se naznačuje, že jeho snahou bylo zejména svůj pobyt v České republice legalizovat, aby si mohl najít práci a usadit se zde i s rodinou. Za tím účelem měl však využít příslušných ustanovení zákona o pobytu cizinců na území ČR (zák. č. 326/1999 Sb.) a nikoli zákona o azylu, který míří na jiné případy. V žádném případě nelze tohoto specifického prostředku využít k legalizaci pobytu v zemi, kterou si žadatel o azyl vybral pro svůj další život. To platí i tehdy, když pohnutky odchodu ze země původu jsou vážné a z lidského hlediska i pochopitelné (vydírání členy organizované zločinecké skupiny), avšak se zákonem o azylu vymezenými důvody se nekryjí.

Protože stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti podřaditelné pod některé z ustanovení zákona o azylu jeho udělení umožňující, postupoval krajský soud správně, když se ztotožnil se závěrem žalovaného, podle něhož mu azyl v České republice udělit nelze. Není důvodná námitka vytýkající krajskému soudu, že náležitě nehodnotil skutková zjištění ohledně neochoty policie řešit nezákonné jednání soukromých osob. V odůvodnění rozsudku nebyla tato tvrzení stěžovatele nijak zpochybněna. Avšak i když jsou považována za zcela věrohodná, nemohou vést k udělení azylu proto, jak bylo výše podrobně vysvětleno, že motivem jednání vyděračů ani nečinnosti policie není stěžovatelova rasa, národnost, náboženství, příslušnost k sociální skupině nebo politické přesvědčení. Navíc nelze proto, že stěžovatel svůj stánek prodal, předpokládat, že by se o něho mafie, již šlo právě o výnosy z jeho podnikání, i nadále zajímala a pokračovala s vydíráním i po návratu do země původu.

Pokud jde o právní posouzení, tj. hodnocení, zda je zjištěný skutkový stav možné podřadit pod některé z ustanovení vymezující důvody pro udělení azylu, krajský soud a potažmo ani žalovaný nepochybily. Závěr, že stěžovateli nelze udělit azyl dle § 12 zákona o azylu, je správný a zákonný. Kasační stížností tvrzený důvod (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) tedy není dán.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud přezkoumal všechny výroky rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, a nepochybně byla aplikována správná ustanovení zákona o azylu a byla i bezvadně vyložena. Jelikož žádná z výtek uplatněných v kasační stížnosti nebyla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Nejvyšší správní soud rovněž vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde se o kasační stížnosti rozhoduje přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu, mj. pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku – takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady v řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

Krajský soud ustanovil stěžovateli pro toto řízení zástupcem advokátku; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto určil odměnu advokátky takto: 1.000,- Kč za jeden úkon právní služby – převzetí a příprava zastoupení /§ 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb./ a 1 x paušální náhrada výdajů na poštovné, hovorné a přepravné 75 Kč, tedy celkem 1075 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. března 2006

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu